

Voordracht winnaar L.P. van de Spiegelprijs 2022

Oeuvreprijs

Een oeuvre staat voor een verzameling producties. Bij een oeuvre in verband met de L.P. van de Spiegelprijs denken we aan: een indrukwekkende loopbaan met bijdragen aan bestuur en wetenschap, in de vorm van boeken, tijdschriftartikelen, oraties, videocolleges, rapporten, geredigeerde bundels, bijdragen aan het publieke debat, programmatische en inspirerende vraagstellingen. Niet elke bestuurder of wetenschapper in het brede veld van de bestuurskunde beschikt over een oeuvre. We gebruiken deze kwalificatie wanneer het oeuvre enige omvang heeft, een zekere eenheid kent, door de buitenwacht zo wordt erkend en daarmee een bepaalde boodschap en doorwerking krijgt. Het tot stand brengen van een oeuvre vraagt tijd en consistentie. Een oeuvreprijs bekroont een complete verzameling producties en wordt toegekend aan een buitengewoon creatieve persoon die originele inzichten en bevindingen naar voren brengt.

Bruggen slaan

De Vereniging voor Bestuurskunde kent sinds 2004 een oeuvreprijs die elke drie jaar door het bestuur wordt verleend. De bestuurskunde is veelzijdig. Het vak ontleent theoretische inzichten over het openbaar bestuur onder meer aan de politieke theorie, het recht, de sociologie en de ethiek. Een bestuurskundige moet zich dus soepel in verschillende disciplines kunnen bewegen. Bovendien wil de bestuurskunde actueel en internationaal zijn. Vraagstellingen worden ontleend aan de theorie maar ook aan de bestuurlijke praktijk. Bevindingen uit onderzoek worden vertaald naar aanbevelingen voor de praktijk. Er worden vergelijkingen gemaakt met processen en effecten in andere landen. Internationaal wordt gerapporteerd over geconstateerde ontwikkelingen en inzichten. Met die veelzijdigheid wil de bestuurskunde bruggen slaan, tussen disciplines, tussen theorie en praktijk, tussen openbaar bestuur en maatschappelijke opgaven.

Short list

De jury bekeek de oeuvres van vijftien Nederlandse bestuurskundigen meer in het bijzonder (zowel practitioners als academici). Deze short list kwam tot stand nadat leden van de Vereniging voor Bestuurskunde waren uitgenodigd suggesties aan te leveren en nadat de jury zelf een uitgebreid bestand van kandidaten had samengesteld.

Bij het vergelijken van de uiteenlopende oeuvres van de vijftien kandidaten, realiseerde de jury zich dat het vakgebied hoge eisen stelt aan zijn beoefenaren. Wat wordt er gevraagd? Zowel nationale en internationale relevantie als ook een betekenisvolle relatie met de bestuurspraktijk; zowel normatief beslagen ten ijs komen als ook empirisch kunnen aantonen dat bepaalde veronderstellingen en beweringen al of niet houdbaar zijn. Er is veel literatuur die moet worden bijgehouden, en er zijn ook verschillende deel-publieken die met op hen toegesneden publicaties moeten worden bediend. Het te bekronen oeuvre dient ook leesbaar en beredeneerd te zijn en dient een duidelijke boodschap te hebben. Zou het ook in 2022 mogelijk zijn een virtuoos aan te treffen die aan de criteria van de jury kan voldoen?

Prof. dr. Louise Fresco

De jury heeft de gezochte laureaat gevonden. Hoewel zij de eerste vrouw is die de L.P. van de Spiegelprijs krijgt toegekend, is ze op de short list met vijftien kandidaten zeker niet de enige vrouw.

Louise Fresco heeft een veelzijdige achtergrond in wetenschap, bestuur, maatschappelijk advies en debat. Het constante thema in haar werk is de wereldwijde voedselvoorziening, een thema dat nauw is verbonden met beleid en bestuur inzake klimaat, landbouw, natuur, milieu, en technologische kennis en toepassing.¹

Tussen 2014 en 2022 was Louise Fresco bestuursvoorzitter van Wageningen University & Research. In Wageningen liggen ook haar wetenschappelijke roots. Zij promoveerde in 1986 cum laude met een proefschrift op het gebied van tropische plantenteelt. In haar loopbaan bekleedde Louise Fresco leerstoelen aan verschillende Nederlandse universiteiten. Van 1990 tot 1997 was zij in Wageningen hoogleraar plantaardige productiesystemen, met als specialisatie tropische gebieden. Hier bevorderde zij de interdisciplinaire focus, door in het onderwijs naar plant- en bodemkunde de verbinding te leggen met sociale wetenschappen. Van 1997 tot 2014 was zij universiteitshoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam, met als aandachtsgebied de grondslagen van duurzame ontwikkeling in internationaal perspectief. Een thema dat 25 jaar na aanvaarding van deze leerstoel actueler is dan ooit. Aan de Universiteit van Leiden bekleedde zij in het academisch jaar 2005-2006 daarnaast de Cleveringa-leerstoel.

Ondertussen ontwikkelde Louise Fresco zich internationaal tot een autoriteit op het gebied van voedselvoorziening en klimaat. Vanaf 1997 werkte zij bij de Verenigde Naties, eerst als onderzoeksdirecteur bij de VN Voedsel- en landbouworganisatie in Rome en vanaf 2000 zes jaar als Assistent Directeur-Generaal bij de VN, verantwoordelijk voor technologische zaken op het gebied van landbouwproductie en later ook voedselvoorziening. Haar internationale kennis en netwerken en haar eigen uitvoerige ervaring met veldwerk in onderzoek en wetenschap zijn indrukwekkend.

Al vroeg in haar loopbaan slaagt Louise Fresco erin haar belangrijkste inzichten zowel in Nederland als internationaal in toonaangevende tijdschriften en bij vooraanstaande uitgevers te publiceren. Hierbij legt zij een multidisciplinariteit en veelzijdigheid aan de dag die ook kan worden aangetroffen in haar vele andere publicaties, zoals in haar literaire werk en in krantencolumns. Belangwekkend is ook dat zij tijdens haar bestuurlijke en leidinggevende functies zelf wetenschappelijk bleef publiceren.

Louise Fresco vervult bijzondere functies, bijvoorbeeld als lid van de KNAW, van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen en diverse *academias* in het buitenland, zoals in Stockholm, Madrid en Frankrijk. Ook is zij Visiting Professor aan Stanford University en in Palo Alto in de VS. Daarnaast is zij *Honorary professor* aan Wageningen UR. Op 17 februari j.l. is de 37e Sarton-leerstoel in de wetenschapsgeschiedenis aan de Universiteit van Gent aan haar toegekend.

Eén van de wegen waarlangs de academische bestuurskunde vanouds een bijdrage levert aan de bestuurspraktijk, is via overdracht van wetenschappelijke kennis naar advies en beleid. Uit de lange lijst van verdiensten van Louise Fresco op dit vlak noemen we hier haar rol als president van de Adviesraad voor Onderzoek naar Natuur en Milieu, als lid van de Deltacommissie en van het bestuur van de *United Nations University*, als lid van de adviesraad van *The Hague Institute for Global Justice*; van de Onderzoeksraad voor Veiligheid en als Kroonlid en lid van het Dagelijks Bestuur van de

¹ Omdat de ruimte ontbreekt een compleet overzicht te geven van de verdiensten van Louise Fresco wordt verwezen naar: <https://louisefresco.com/nl/home/> en [https://nl.wikipedia.org/wiki/Louise Fresco](https://nl.wikipedia.org/wiki/Louise_Fresco)

Sociaal-Economische Raad (SER). Ook bracht zij haar kennis in de private sector in als lid van de Raad van Commissarissen van de Rabobank Nederland, en als niet-uitvoerend bestuurder en voorzitter van het *Corporate Responsibility Committee* van Unilever.

Originaliteit en betrokkenheid

Het is nu de zevende maal dat de Vereniging voor Bestuurskunde de oevreprijs verleent. Wie de namen van de coryfeeën aan zich voorbij laat trekken – Tjeenk Willink; Van Gunsteren; In 't Veld/Rosenthal; Hoogerwerf/Snellen; Kickert en Bovens – ziet dat de Nederlandse bestuurskunde niet alleen een internationaler karakter krijgt; ook wordt de invloed van bestuur en beleid op maatschappelijke vraagstukken vaker voorwerp van reflectie. Opvallend bij deze ontwikkeling in het vakgebied is de constante: originaliteit en betrokkenheid op bestuur en samenleving.

Dat Louise Fresco een originele beoefenaar van de wetenschap is behoeft geen betoog. Zij liep voorop met de signalering van het duurzaamheidsvraagstuk, in relatie tot voedsel, landbouw, natuur, milieu en klimaat. Zij liep voorop met te wijzen op een maatschappelijke tweedeling in verband met voedsel, vanwege de scheidslijn die honger trekt tussen de levenskansen en politieke houdingen van verschillende groepen burgers. Louise Fresco spreekt ambtenaren en bestuurders in nationale en internationale organisaties en netwerken aan op hun verantwoordelijkheid voor deze maatschappelijke opgaven. Zij laat zien hoe dreigende simplificatie van beleid en debat over voedsel en duurzaamheid bij voortduring moet worden gecorrigeerd.

Dat Louise Fresco betrokken is bij maatschappelijke vraagstukken in nationaal en internationaal verband blijkt onder meer uit haar rapporten voor de Verenigde Naties en in Nederland als columnist bij NRC Handelsblad. Via vele optredens en interviews levert zij voortdurend een bijdrage aan het maatschappelijk debat: over de verbondenheid van voedsel en mens, over planten- en dierenrijk, en over het belang van wetenschappelijke kennis en sociale verantwoordelijkheid. Het oeuvre van Louise Fresco werkt door in de bestuurspraktijk, gezien de centrale plaats van het duurzaamheidsthema. Haar omvangrijke oeuvre en niet aflatende productie maken het zeer waarschijnlijk dat ook haar toekomstige bijdragen de beleidsagenda beïnvloeden.

Hiermee treedt Louise Fresco net als haar voorgangers in de voetsporen van de Zeeuwse bestuurskundige Laurens Pieter van de Spiegel (1737-1800) die de eerste inleiding in de bestuurskunde verzorgde maar ook het Koninkrijk in zeer moeilijke tijden als raadspensionaris voorzag van onderbouwde adviezen².

De jury bestond in 2022 uit prof. dr. Sandra van Thiel (Erasmus Universiteit Rotterdam), dr. Marlies Honingh (Radboud Universiteit Nijmegen), drs. Han Polman (Commissaris van de Koning in Zeeland en voorzitter van de Raad voor het Openbaar Bestuur), dr. Bernard ter Haar (voormalig topambtenaar/ adviseur) en prof. dr. Nicolette van Gestel (Tilburg University/TIAS, voorzitter).

² L.P. van der Spiegel, *Schets der regeerkunde*, Middelburg, 1786.